
Lidzbark Warmiński, st. XX (wykop 12), gm. loco, woj. warmińsko-mazurskie

Informator Archeologiczny : badania 33, 184-185

1999

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

pleczu wschodniej pierzei ulicy Kasprowicza. Najciekawszym odkryciem była tu średniowieczna dwufazowa studnia z drewnianym cembrowaniem, którą po zamuleniu użytkowano jako latrynę. W swojej dolnej partii studnia została wykonana z pionowo bitych dranic łączonych na wpust i pazę oraz dodatkowo rozparta poziomymi belkami w dolnej i górnej zachowanej partii. Na tym poziomie miała wymiary ca 1 x 1 m. W partii górnej wzniesiono ją z dranic układanych poziomo i łączonych metodą na zrąb. W tej części miała ca 1,5 x 1,5 m. W sumie od zachowanego stropu do uchwyconego dna miała ona 4 m. głębokości. Natomiast od obecnej powierzchni terenu jej dno wystąpiło na głębokości ca 7 m. Studnia ta została wzniesiona najprawdopodobniej w początkach 2. połowy lub pod koniec XIV wieku, na co zdaje się wskazywać data dendrochronologiczna z próbki pobranej z jej górnej części konstrukcyjnej. Uzyskano mianowicie datę ścięcia drzewa po 1388 roku. Obiekt służył jako latryna prawdopodobnie od 2. połowy lub końca XV wieku do początku lub maksymalnie połowy wieku XVI. Pomimo znacznych kłopotów technicznych został niemal całkowicie wyeksplorowany. Prace bardzo utrudniała silnie napływająca woda z kurzawką, której wypompowywanie było praktycznie niemożliwe. Woda z piaskiem napływała z prędkością 1 m³/15 min. Ze względu na intensywne wypłukiwanie piasku z terenu sąsiadującego ze studnią występowało bardzo duże prawdopodobieństwo „złożenia się” obiektu. Po konsultacji z WKZ w Olsztynie postanowiono zaniechać jego eksploracji do samego końca. Do momentu przerwania eksploracji uchwycono pierwotną głębokość studni. W części południowej wyeksplorowano ją do calca oraz wykonano dokumentację rysunkową ściany południowej i zachodniej.

Z obiektu pozyskano bardzo liczny materiał zabytkowy głównie w postaci fragmentów naczyń ceramicznych, nieliczne fragmenty przedmiotów drewnianych, a także jeden fragment zdobionej oprawki kościanej prawdopodobnie drewnianego grzebienia. W najbliższym otoczeniu studni odsłonięto fragmenty zabudowy drewnianej oraz niewielkiej szerokości drogi moszczonę drewnem prowadzącej do studni od strony zachodniej. Z drewnianych elementów konstrukcyjnych pobrano 13 próbek do badań dendrochronologicznych, z czego 10 (łącznie z elementem konstrukcyjnym studni) dało wynik pozytywny, przy czym daty ścięcia wahają się od 1292 roku do – po 1365 roku. Grupują się one w trzy wyraźne fazy, pomimo iż pobrano je z jednego zachowanego rzędu pali. Mamy tu do czynienia z zapleczem gospodarczym oraz z niewielkim fragmentem zabudowy, która wyraźnie znikła w profilu północnym, a więc pod sąsiednią działką. Tak więc nie ma w tym przypadku możliwości określenia wielkości zabudowy drewnianej. Wyjaśnić to mogą ewentualne przyszłe badania sąsiedniej parceli, która także przeznaczona jest pod zabudowę.

W środkowej części wykopu odsłonięto i wyeksplorowano duży fragment zabudowy szachulcowej, która uległa zniszczeniu w trakcie pożarów w 1584 i 1698 roku. Wystąpiła tu 1,8-metrowa warstwa sprażonej polepy z dużą ilością wtórnie przepalanej ceramiki naczyniowej oraz kafli miskowych i płytowych, a także tzw. ażurowych. W południowej części wykopu odsłonięto i zadokumentowano całkowicie zachowaną piwniczkę ze sklepieniem kolebkowym, której poszczególne fazy można datować na 2. połowę XVIII i XIX wiek. Piwniczka ta była użytkowana do końca lat 50. XX stulecia.

Materiał zabytkowy znajduje się w Archiwum WKZ w Olsztynie.

LIDZBARK WARMIŃSKI, st. XX (wykop 12), gm. *loco*, woj. warmińsko-mazurskie

- stare miasto (XIV-XIX w.)

Nadzory archeologiczne, przeprowadzone w terminie od 27 października 1999 r. do 22 lutego 2000 r. przez mgr. Adama Mackiewicza (autor sprawozdania, ARCHEO-ADAM). Finansowane przez inwestora prywatnego. Pierwszy sezon badań.

Nadzorowano prace na działce o powierzchni około 250 m² podczas rozbiórki zadokumentowanego wcześniej przyziemia XVIII-XIX-wiecznego budynku oraz prace mające na celu niwelację terenu

przed przystąpieniem do prowadzenia wykopów. Projekt zakładał wykonanie 15 „studni” w kręgach betonowych o średnicy 1,2 m, tak więc można było jedynie wykonać profile w poszczególnych „studniach” oraz niewielkie fragmenty rzutów poziomych zachowanych elementów średniowiecznej zabudowy drewnianej, a tym samym uchwycić poziom zalegania nawarstwień późnośredniowiecznych oraz calca. W trakcie prac okazało się, iż trzeba wykonać dwie dodatkowe „studnie”. Wykonano więc w sumie 17 „studni” oraz płytkie (do 1,3 m) wykopy pod ławy fundamentowe, których większość pokrywała się z przebiegiem starych fundamentów kamiennych. Fundamenty te zostały rozebrane, zwłaszcza w części południowej i wschodniej wykopu. Na 17 „studni” zadokumentowano układ stratygraficzny w 14. W pozostałych wystąpiły wyłącznie nawarstwienia zasypowe wraz z fundamentami kamiennymi do poziomu zalegania calca w postaci zielonkawych i zielonkawobeżowych piasków i glin piaszczystych lekko podsiąkających wodą. W każdej z zadokumentowanych „studni” uchwyciono poziom nawarstwień późnośredniowiecznych w postaci ciemnoszarych i brunatnoszarych gliniastych przewarstwień ziemi przemieszanej z próchnicą i odpadami drewna. Ponadto we wszystkich tych „studniach”-wykopach wystąpiły fragmenty zabudowy drewnianej w postaci pionowych pali oraz elementów poziomych, z których pobrano próbki do badań dendrochronologicznych. Badania te nie zostały jeszcze wykonane. Strop nawarstwień późnośredniowiecznych zalega tu na głębokości ca od 1,5 do 2,2 m, co jest oczywiście związane z dość dużymi deniwelacjami terenu w obrębie nadzorowanej działki. Ich miąższość waha się od 0,2 do 1,2 m. Spąg tych nawarstwień, a tym samym strop calca, zalega na głębokości od 2,6 do 2,9 m od powierzchni. Wysokość bezwzględna waha się od 63,10 do 63,70 m n.p.m., wyraźnie opadając w kierunku wschodnim (ulicy Kajki i dalej Łyny). Podkreślić należy, iż w niektórych przypadkach udało się stwierdzić, że pewne partie fundamentów kamiennych kładzionych na mocną zaprawę wapienną mogą mieć korzenie późnogotyckie bądź wczesnorennesansowe, a więc pochodzą z XV-XVI wieku, zwłaszcza w części wschodniej (od strony ul. Kajki). Mielibyśmy tu więc do czynienia z najstarszymi udokumentowanymi fragmentami mieszkalnej zabudowy murowanej w tej części starego miasta (zachodnia pierzeja ul. Kajki).

Ze względu na to, że powierzchnia w poszczególnych wykopach była bardzo niewielka, materiał zabytkowy wystąpił tylko w pojedynczych fragmentach, a z niektórych „studni” nie pozyskano go w ogóle. Były to głównie fragmenty naczyń ceramicznych późnośredniowiecznych i wczesnonowożytnych (XIV-XVI wiek). Z zabytków wydzielonych na uwagę zasługuje duży fragment drewnianego przedmiotu, przypuszczalnie kolby kuszy, będącej prawdopodobnie wyrobem niedokończonym. Ponadto wystąpiły pojedyncze fragmenty denek naczyń klepkowych. Podczas prac niwelacyjnych z warstw zasypiskowych pozyskano ponadto pojedyncze fragmenty naczyń nowożytnych i późnonowożytnych (XVII-XIX wiek).

Materiał zabytkowy znajduje się w Archiwum WUOZ w Olsztynie.

Badania nie będą kontynuowane.

Lubawa, st. III, wykop 9, gm. *loco*, woj. warmińsko-mazurskie, AZP 30-54 – patrz: nowożytność

LUBAWA, zamek, gm. *loco*, woj. warmińsko-mazurskie

- zamek biskupów chełmińskich z okresu średniowiecza i nowożytności

Wykopaliskowe badania archeologiczno-architektoniczne, przeprowadzone w sierpniu przez prof. dr. hab. Leszka Kajzera (autor sprawozdania), mgr. Aleksandra Andrzejewskiego i mgr. Marcina Lewandowskiego (Instytut Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego). Finansowane przez Urząd Miasta Lubawa. Drugi sezon badań.

Badania stanowiły kontynuację prac rozpoczętych w roku 1998. Celem ich było pełne poznanie rozplanowania zamku biskupów chełmińskich, określenie specyfiki układów stratygraficznych i ze-